

Pedagojiden Androgoji, Hetagoji ve Paragojiye

Son yıllarda internetle ilgili değişmeler, giderek daha yaygın ve etkin bir şekilde günlük yaşamımıza girmiştir. Özellikle internette sosyal medyanın giderek daha fazla kişi tarafından ve etkili biçimde kullanılması, bu nitelikte bir değişimdir. Yine elektronik sohbet odaları, bloglar, forumlar, skype, ekşisözlük, wikipedia ve e-posta listeleri Facebook, youtube, twitter, linkedin, instagram vb. bu değişmelerdendir. Bu gibi değişmelerin eğitim uygulamalarına çeşitli boyut ve düzeylerde etkisi büyüktür. Ancak bu olgunun öncelikle kavramsal düzeyde etkileri söz konusudur. Kavramsal etkilenmeler açıklanıp yorumlanarak daha sonra anlayış ve yaklaşımlara, kuramlara, sistemlere yansiyacak değişmelerin başarılı yönetimi sağlanmış olacaktır. Bu nedenle, alanla ilgili akademisyen, uzman, düşünür ve eğitimcilerin bu kavramsal gelişmelere yakın ilgi göstermesi gerekmektedir. Ancak internet ve eğitim ilişkilerine olan akademik ilginin yeterli olduğu söylenemez. **Bu eksiklik, bu makalenin konusunu oluşturmaktadır. Makalede, internet alanındaki değişimlerin eğitimle ilgili kavramlara yansımaları üzerinde durulmaktadır.** Bu konu ile ilgili oldukça yeni kavramlar, ya da yeni anlamlar ve açıklamalar söz konusudur. Bunlardan bazıları; Hetagoji, Paragoji, Web 2.0, e- öğrenme, m- öğrenme, öz-belirlemeli öğrenme gibi kavram, teknik ve uygulamalardır.

Teknoloji tabanlı bu değişimin yanı sıra temelinde değişmenin yattığı yeni bir öğrenme kültüründen bahsedilmektedir. Thomas ve Brownln (2011) yazdıkları “Yeni bir Öğrenme Kültürü (A newculture of learning)” adlı kitaplarında sürekli bir değişimden bahsetmekte; bunun etkenlerini ve bu değişimin öğrenme üzerindeki olası etkilerini anlatmaktadırlar. Yeni öğrenme kültürünün nasıl olduğu ile ilgili şu temel görüşleri ortaya atmışlardır (Herlo, 2014):

Dünya, bizim kısa bir yaşam için hazırladığımız ve biriktirdiğimiz becerilerden daha hızlı değişmektedir. Yine dünya insanları daha önce hiç olmadığı kadar giderek birbirlerine daha fazla bağlanıyor ve yakınlaşıyor. Böyle bir dünyada insanlar yepyeni sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmaktadır. Yüzleştiğimiz sorunlar, çok yönlü sistem düşünmesi gerektiriyor. Dolayısıyla mentörlük, koçluk ve danışmanlık, yeni bir önem ve anlam kazanıyor.

Bu öğrenme kültürü ile birlikte pedagojik algı ve bakış açıları da yetersiz kalmakta ve Hetagoji ve Paragoji gibi yeni eğitim anlayışları ortaya çıkmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışının yerine oluşan yeni anlayışlar ve öğrenme kültürü, önemli sosyal ve teknik altyapı değişimini gerektirmektedir. İnovasyon bugüne kadar olduğundan daha önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda pedagojiden Androgojiye; oradan Hetagoji ve Paragojiye geçiş, doğal ve zorunlu bir gereksinimdir.

Kolayca erişilebilir bilgi ve hızlı bir değişimin olduğu dünya karşısında geleneksel eğitim ve öğretim yöntemleri yetersiz kalmaktadır. Yine çağdaş toplumda ve işyerlerinde yaşamaya hazırlanmak için geleneksel yöntemlerle edinilen bilgiler de yetersiz kalmaktadır. Modern örgütsel yapılar doğrudan doğruya bir öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarır ve esnek öğrenme uygulamalarını gerektirir (Kenyon& Hase, 2015).

Hetagoji

Öncelikle Hetagoji kavramından başlamak yeni gelişmelerin anlaşılmasında daha yararlı olacaktır. Kuram, çıktığından bu yana e-öğrenme ortamlarında özellikle uygun olan pratik bir önerme haline gelmiştir. Son on yılda yapılan araştırmalar, yaklaşımın öğrenme yeteneğini artırma konusunda yararlı olabileceğini göstermiştir (<http://en.wikipedia.org/wiki/mHeutagogy>).

Hetagoji, Avustralya'daki Southern Cross Üniversitesi'nde çalışan Stewart Hase ve Chris Kenyon tarafından 2000 yılında ortaya atılan bir kuramdır. Aynı zamanda özbelirlemeli öğrenme (self-determined [learning](#)) diye de bilinir. Yaklaşımının temel ilkesi, öğrenmenin öğretmen-merkezli veya müfredat merkezli olmadığı; öğrenen merkezli olarak görülmesi gerektiği düşüncesidir. Öğrenci, öğretmen tarafından değil, kendisinin belirlediği bir zamanda öğrenir (<http://en.wikipedia.org/wiki/mHeutagogy>). Kuşkusuz bu belirleme yetkisi ve yeteneği sadece zamanla sınırlı değildir. Öğrenenin istediği zamanla öğrenme yeteneği olduğu gibi, içerik ve yöntem belirleme özgürlüğünü de kapsar. Hetagoji aynı zamanda öğrenenlerin nasıl öğreneceklerini bilme yeterliğine sahip olduğu savına da sahiptir. Hızlı değişimin olduğu bilgi, patlaması denilen çağımızda eğitime yeni bir yaklaşım getirme zorunluğu açıkça ortadadır. Bu yeni yaklaşım, öğrenenin ne ve nasıl öğreneceği konusunda bir belirleyici olarak görüldüğü üzerine kuruludur (Hase and Kenyon, 2001). Hetagoji, daha önceki yöntemsel gelişmelerin bir evrimi olarak görülmelidir.

Hetagoji bir öz belirlemeli öğrenme çalışmasıdır. Özbelirlemeli (Self-determined) öğrenme, insanların çevreleri ile gerçek zamanlı olarak etkileşerek, sürekli öğrenme potansiyeline sahip olduğunu varsayar ve onların ömrü boyunca öğrenebildiklerini; fikirlere başkalarının bilgeliği ile beslenen güçten çok, kendi güçleri ile ulaşabileceklerini, bu bilgeliğin ise ona ancak bir yol ve yön olabileceğini savunur. Böylece onlar yaratıcılıklarını geliştirir ve nasıl öğreneceklerini yeniden öğrenirler. Hetagoji insanlar ancak hazır olduklarında öğreneceği gerçeğinin farkındadır (Hase, Kenyon; 2003).

Heutagogy, kişisel deneyimin etkinliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkar, kendi öğrenmeleri için büyük hizmet veren öğrenci ile onun yeteneklerini geliştirmek için bütünsel bir yaklaşım uygular **Stewart Hase & Chris Kenyon (2007, p. 112)**.

Kavramın yeni olması, onun etimolojik olarak incelenmesini de gerektirir. Hetagoji, antik Yunan'dan gelen bir kavramdır ve Yunanca sözcüklerin düzensiz formasyonundan geldiği ileri sürülmektedir. "Heut" öneki 'öz' anlamındadır "-agogy" soneki ise lider kavramına karşılık gelir. Böylece, heutagogy pedagoji ve andragojinin sürekliliğinde yer almaktadır (Hase & Kenyon, 2007, s. 2). Kavramla ilgili diğer Yunanca sözcükler; heurista=keşfetmek, heuretikos=yaratıcı, heuriskein=bulmak anlamına gelen sözcüklerdir. "Heureskein" keşfetmek anlamına gelen Yunanca bir fiildir ve heuristic sözcüğünün etimolojisinin altında yatar. Heuristic, öğrencilere kendilerini keşfetmek için izin veren bir öğretim yöntemi olarak tanımlanır (Parslow, 2010).

Pedagoji (çocuk eğitimi) ve androgoji (yetişkin eğitimi) bireylerin öğrenme süreçlerini çocukluk ve yetişkinlik dönemine göre ele alan yaklaşımlardır. Bununla beraber hetagoji, pedagoji ve androgojinin aksine öğrenme becerilerinin gelişimini bütünsel bir yaklaşımla ele alan, başka bir ifadeyle yaşam boyu öğrenmeye ve öğrenenin öz kararlılığına vurgu yapan bir yaklaşımdır (Bozkurt, 2015). Hetagoji, değişik yaklaşımlarda sunulan fikirleri bir araya getiren bir kuramdır. Aynı zamanda ne yazık ki günümüzde de egemenliğini sürdüren öğretme ve öğrenme ile ilgili öğretmen merkezli fikirlere de meydan okumadır. Bilgi biriktirme yerine bilgi paylaşımı anlayışını ortaya koyar (Kenyon and Hase; 2015). Yine Davis ve Hase (2001), Hetagoji'yi, bir bilgi ve beceri kazanımından öteye, bir öğrenme deneyimi olarak görmüşlerdir. Bu deneyim, bağımsız yeterlikleri olan öğrenenin bir bütün olarak gelişimini öngörür.

Kuram, çıktığından bu yana e-öğrenme ortamlarında özellikle uygun olan pratik bir önerme haline gelmiştir. Son on yılda yapılan araştırmalar, yaklaşımın öğrenme yeteneğini artırma konusunda yararlı olabileceğini göstermiştir (<http://en.wikipedia.org/wiki/mHeutagogy>).

Genel olarak açıklamaya çalıştığım bu kuram, eğitim açısından kuşkusuz geleceğe ilişkin önemli açılımlar getirecek nitelikte gibi görünmektedir. Kuramla ilgili geleceğe ilişkin ilk kestirimler, bu anlayışın yükseköğretimin yeniden yapılandırılması çalışmalarında önemli bir yer tutacağı ile ilgilidir. Yine yaşamboyu öğrenme, mesleki öğrenme, örgütsel öğrenme gibi alan ve uygulamalar ile bütüncül bir anlayış içinde önemli yararlar kazandırabileceği

söylenir. Ayrıca internet temelli öğrenme uygulamalarında da belirgin katkılar sağlayacaktır.

Sonuç olarak başdöndürücü bir hızla gelişmelerin görüldüğü internetli yaşam, hem bireysel, hem örgütsel ve hem de eğitim sistemleri açısından çok önemli katkılar sağlayacaktır. Ancak kendi kendine öğrenme anlayışını internetli yaşamın içine entegre etmenin öneminin görülüp bunun sağlanması gerekir. Bu yararların elde edilebilmesi için Hetagoji kavramı ile ilgili daha yakından ve ayrıntılı incelemelere de gereksinim vardır.

Androgoji ve Hetagoji

Geleneksel eğitim, öğretmen ve öğrenci arasında pedagojik bir ilişki olarak görülmüştür. Geleneksel eğitimde, öğrencinin ne bilmesi gerektiği, hangi bilgiye gereksinim duyduğu ve gerekli bilgi ve becerilerin nasıl öğretilceğine her zaman öğretmen karar vermektedir. Eğitim süreci disiplinli öğrencilere ihtiyaç gösterir. Başarı öğretmen tarafından sunulan dar uyarılara; anlaşılmamış ve tekrara dayalı bilgilerin hatırlanması yeteneğine bağlıdır. Androgoji, Knowles (1970) tarafından ortaya atılmasıyla, yetişkin ve çocuk öğrenmesi ayrımını yapan bir dönüm noktası olmuştur. Androgojinin ortaya atılmasından bu yana, insanların nasıl öğreneceği ve daha sonra da onlara nasıl bir öğretimin sağlanması gerektiğiyle ilgili araştırmalar, eğitimde bir devrim oluşturmuştur. Androgoji, egemen olduğu bu dönem içinde bir eğitim metodolojisi geliştirilmesine dönük birçok yararlı yaklaşımlar sağlamıştır. 1950'lerden bu yana bilgi patlaması olarak da adlandırılan toplumdaki değişimin yüksek hızı, neyi ve nasıl öğreneceğinin öğrenenin kendisi tarafından belirleneceği bir eğitim yaklaşımını önermektedir (Hase&Kenyon, 2000).

Knowles Androgojiyi, öğrenmede öz-sorumluluk ve öğrenci kontrolü ile karakterize edilen spesifik bir yetişkin eğitimi olarak tanımlamıştır. Öz-yönelimli öğrenme, Androgojinin bir anahtarı niteliğindedir. Androgojik yaklaşımda, öğrenenlerin ihtiyaçlarını belirlemeleri ve planlamaya aktif olarak katılarak ihtiyaçların karşılanmasında etkili olmaları söz konusudur. Yine öğrencilerin öğrenme hedeflerini formüle etmeleri, öğrenme için insan ve maddi kaynakları belirlemeleri, uygun öğrenme stratejilerinin seçme ve uygulanması ile öğrenme çıktılarını değerlendirmeleri söz konusudur (Hase&Kenyon, 2000).

Rogers (1951)'a göre insanlar, öğrenmek ister ve hayatları boyunca öğrenme için doğal bir eğilime sahiptir ve öğrenme, öğrenen tarafından kontrol edilen bir süreçtir. Rogers bu nedenle öğretmen merkezli öğrenmeyi şiddetle tartışmış ve eleştirmiştir. Öğrenci merkezli yaklaşımını da bu düşünceler üzerinde temellendirmiştir.

Knowles (1970, p7) 'e göre öz-yönelimli öğrenme; bireylerin öğrenme ihtiyaçlarını teşhis etmede, öğrenme hedeflerini formüle etmede, öğrenme için gerekli insan ve maddi kaynakları belirlemede, öğrenme stratejilerinin seçilme ve uygulanmasında ve öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinde; bireylerin başkalarının yardımı ile ya da yardım olmadan inisiyatif aldığı süreç olarak tanımlanmıştır.

Öz-yönelimli öğrenme hedefleri, öğrencilere özyönelim (self direction) için kapasite geliştirilmesine yardımcı olmayı, dönüşümsel öğrenmeyi desteklemeyi içerir ve özgürleştirici öğrenme ve sosyal eylemi teşvik eder. Dönüşümsel öğrenme kapsamında öğrenci olgunlaşır ve kendilik algısı, inançları ve yaşam tarzıyla ilgili yaşam deneyimleri yansıtır ve yeni bir perspektif öğrenerek dönüşür.

Androgojik yaklaşımda öğretmenin rolü; öz-yönelimli olma kapasitesini geliştirmede öğrenciyi desteklemektir. Öğretmen öğrencilere; gerçek dünyadaki problem çözme durumları üzerine odaklanmış bilgileri nasıl bulacağını gösterir. Öğreticiler hedefleri ve programı, öğrenen sorumluluğuna dayanan bir öğrenme oluşturacak şekilde belirler.

Hetagoji, aktif ve proaktif bir süreç olarak öğrenme ve öğrencilerin kişisel deneyimleri sonucu oluşur ve öğrenen yeteneklerini geliştirmek için bütünsel bir yaklaşım uygular. Aynı androgojik yaklaşımda olduğu gibi, hetagoji’de de öğretmen rehberlik ve kaynak sağlayarak öğrenme sürecini kolaylaştırır (Blaschke, 2012).

Görüldüğü gibi, Androgoji ve yetişkin öğrenme ilkeleri, yüz yüze öğretimden, özyönetim anlayışına dayalı olan uzaktan eğitime geçiş için bir gerekçe sağlamıştır. Bu gerekçe özellikle getirdiği öz-yönelimlilik (self-directed) anlayışı ile olmuştur (Hase&Kenyon, 2000). Androgojinin etkisiyle oluşan yetişkin eğitimi anlayışı, eğitimciler, uygulayıcılar ve akademisyenler arasında hızla kabul edilmiş ve yayılmıştır.

Knowles'in tanımı öğrenme için doğrusal bir yaklaşım sağlar. Hetagoji ise doğrusal ve mutlaka planlı olma koşulu olmaksızın 'çift döngü öğrenme” gibi sezgi ve kavramları dikkate alır ve doğrusal olmayan bir öğrenme anlayışını izler.

İlke ve uygulamalarıyla **Androgoji** içinde köklenen **Hetagoji**, öğrenen içinde meydana gelen, gözlenemeyen son derece karmaşık bir süreçtir (Hase, 2015). Heutagogy kavramı, androgojinin yeniden yorumlanması ve genişlemesidir (<http://www.encyclo.co.uk/meaning-of-Heutagogy>). Bu yeni yorumlamada, bilgi paylaşımı anlayışı vardır. Bu bağlamda hetagoji, toplumların, örgütlerin ve işyerlerinin yeni ve değişen yapısı için temel bir yetenek olacak şeylerin öğrenilmesi için geleceğe bakar (Kenyon and Hase; 2015).

Hetagoji, Androgoji’den sonra eğitim çevrelerinde yer bulabilecek başka bir devrim olarak nitelenebilir. Androgojinin kazandırdıklarının bir adım ötesine geçen yaşamboyu öğrenme ve eğitim alanında yeni ilke ve uygulamalar dizisi olacak gibi görünmektedir

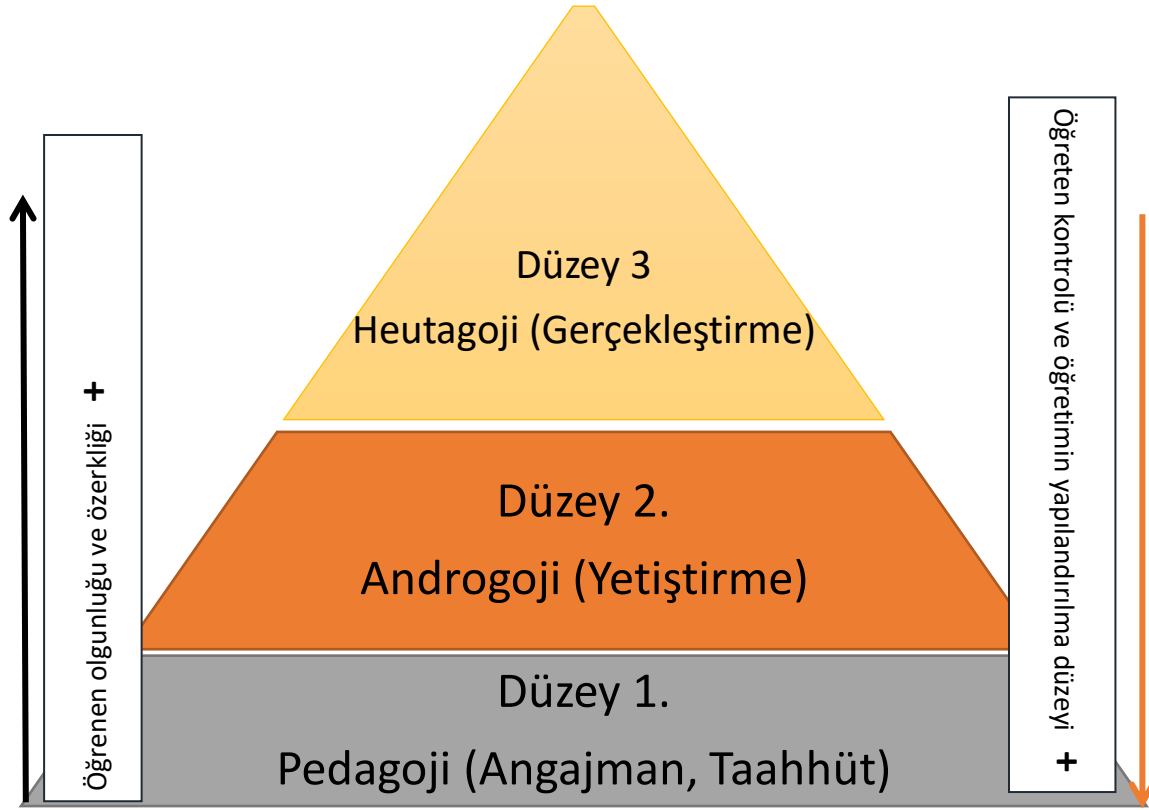
(Hase&Kenyon, 2000). Hase ve Kenyon'un 2000 yılında ifade ettiği bu devrim, geçen 15 yıl içinde gerekleŖmiŖtir.

Androgoji – Heutagoji surekliliği ve farklar

Daha önce de ifade edildiği gibi Hetagoji kavramı, andragojinin yeniden yorumlanması ve geniŖlemesidir. Ancak, ikisi arasında eŖitli farklılıklar vardır (<http://www.encyclo.co.uk/meaning-of-Heutagogy>). Andragoji eğitim metodolojisini geliŖtirmek için birçok yararlı yaklaŖımlar sağlarken hala ğretmen-ğrenci iliŖkisi sytlemlerine sahiptir. Meydana gelen ve gelmekte olan bilgi patlaması sonucunda, nasıl bir öğrenmenin gerekleŖmesi gerektiğini öğrenenin belirlediği bir eğitim yaklaŖımına gereksinildiği ileri sürülmektedir (Hase, Kenyon; 2001). Hetagoji, z-yönelimli öğrenme gibi yaygın anlayıŖların ötesine geçen, öğrencilerden beklenen online öğrenme ve multimedya kullanmaları gibi ıktıları da kapsayacak yeni bir referans erevesi ekler (Parslow, 2010).

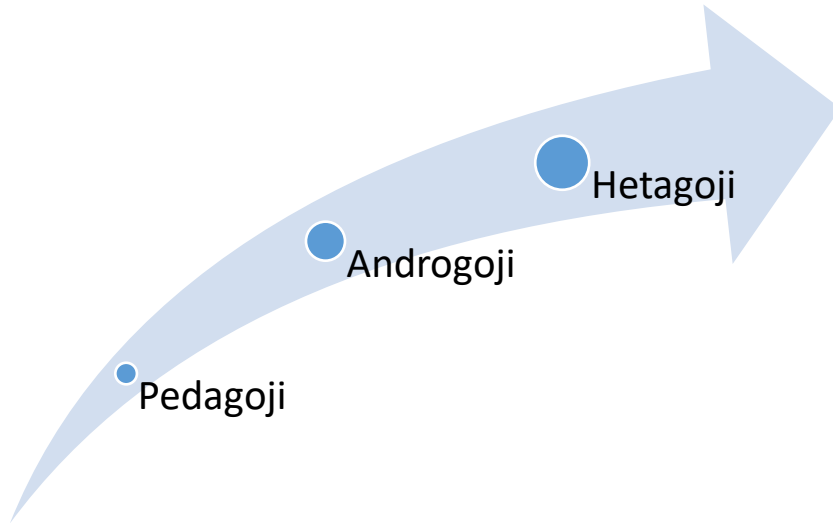
Andragojide eğitim programı, sorular, tartıŖmalar ve değerlendirme öğrenen ihtiyaçlarına göre ğretim elemanı tarafından tasarlanmıŖtır; Hetagoji'de ise, öğrenen, eğitim programından değerlendirmeye kadar tüm tasarım ve öğrenme haritasının tasarımı ve geliŖtirilmesini yapar. Andragoji yeteneklere vurgu yaparken Hetagoji, ek olarak yetkinliklerin geliŖimini vurgular.

1970'de ortaya atılan Androgoji'nin internet olanaklarının olanca ağırlığıyla girdiği günümüzün eğitim anlayıŖ ve uygulamalarında gereksinimleri karŖılaması olası değildir. Bu nedenle Hetagoji, özellikle internet çağındaki bu gereksinimleri karŖılamak açısından ortaya çıkan bir yaklaŖım ve anlayıŖtır.

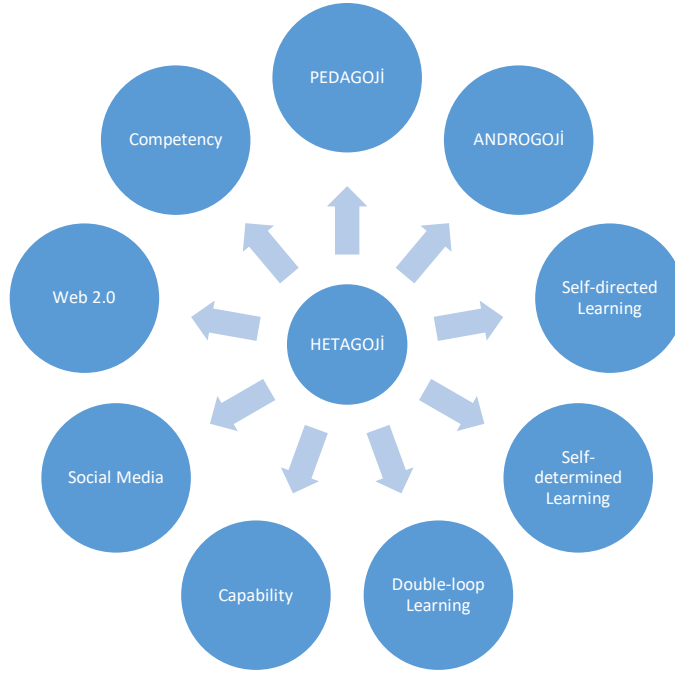
Şekil.1. Pedagojiden Androgojiye ve Heutagojiye Gelişim

Kaynak: (Blaschke, 2012)'den uyarlanmıştır.

Hetagoji Kavram Haritası

ANDROGOJİ (Öz-Yönelimli/Self Directed)	HEUTAGOJİ (Öz-Belirlemeli/Self Determined)
Tek Döngülü Öğrenme	Çift Döngülü Öğrenme
Yetenek Geliştirme	Yetkinlik Geliştirme
Doğrusal tasarım ve öğrenme yaklaşımı	Doğrusal olmayan tasarım ve öğrenme yaklaşımı
Öğretici yönelimli	Öğrenen yönelimli
Öğrenciler öğrenir (İçerik)	Öğrenciler nasıl öğrendiklerini anlar (Süreç)

HETAGOJİ BİR İHTİYAÇ MI

Kolayca erişilebilir bilgi ve hızlı bir değişimin olduğu dünya karşısında geleneksel eğitim ve öğretim yöntemleri yetersiz kalmaktadır. Yine çağdaş toplumda ve işyerlerinde yaşamaya hazırlanmak için geleneksel yöntemlerle edinilen bilgiler de yetersiz kalmaktadır. Modern örgütsel yapılar doğrudan doğruya bir öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarır ve esnek öğrenme uygulamalarını gerektirir (Kenyon& Hase, 2015).

Yetenekli insanlar çalkantılı ortamlarla etkili bir şekilde baş edebilmek için gerekli kapasiteye sahiptir. Öz-yeterlik merkezli bir kapasiteye sahip yaşamak; nasıl öğreneceğini

bilmek; yaratıcılık; yetkinlikleri kullanabilme yeteneği ve başkaları ile çalışma, bu yeterliklerden bazılarıdır. Bu ihtiyaçların her ikisi de bir hetagojik yaklaşım gerektirir. Bir hetagojik yaklaşım öğrenmenin esnek olması gerektiğini kabul eder. Öğretmen kaynakları sağlar, ancak öğrenci o dersi gerçek tasarımları, öğrenmeyi müzakere yoluyla alır.

Böylece öğrenciler eleştirel konuları okuyabilir ya da soruların ilgisinin ne olduğunu belirlemek ve daha fazla okuma ve değerlendirme görevlerini müzakere ederler (Kenyon and Hase; 2015).

Hetagojinin yirmi birinci yüzyılda öğrenenlerin özellikle bireysel yeteneklerini geliştirme ihtiyaçlarına uygun olduğu düşünölmektedir. Hetagojinin yükseköğretim ve mesleki eğitim üzerindeki bir dizi etkileri tartışılmıştır (Hase & Kenyon, 2000).

Pedagojik, hatta andragojik eğitim yöntemleri, artık öğrenenleri işyerinde başarılı kılmaları için hazırlamaya tam yeterli değildir. Daha öz-yönelimli ve öz belirlemeli yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Özellikle yeni öğretim yöntemleri, öğrenme kaynakları ve dijital medyadaki hızlı gelişmeler eğitimciler için yeni pedagojik yaklaşımları dikkate alma ihtiyacı yarattı.

Bir heutagojik öğrenme ortamı, yetenekli öğrencilerin gelişimini kolaylaştırır ve öğrenen yetkinliklerinin yanı sıra, öğrencinin öğrenme yetenek ve kapasitesinin geliştirilmesini vurgular.

Hetagoji bir "net-merkezli" teori adı olmuştur. İnternette yararlanmayı sağlar. Aynı zamanda uzaktan eğitim teknolojilerine uygulanabilen pedagojik bir yaklaşımdır. Yanı sıra dijital çağ öğretim ve öğrenmesi için bir çerçeve olarak hizmet eder.

Hetagojinin Yararları

Öncelikle eğitimde hetagojik yaklaşımın bir gereksinim olup olmadığını değerlendirmek bu noktada önem kazanmaktadır. Pedagojik, hatta andragojik eğitim yöntemleri, artık öğrenenleri işyerinde başarılı kılmaları için hazırlamaya tam yeterli değildir. Gerek iş yaşamında, gerekse üst örgün öğretim basamaklarında başarılı olmak isteniyorsa; öğretmen merkezli, ihtiyacın ve içeriğın öğretmen tarafından belirlendiği ya da yönlendirildiği yaklaşımlardan çok, daha öz-yönelimli ve öz belirlemeli yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Özellikle yeni öğretim yöntemleri ve dijital medyadaki hızlı gelişmeler, eğitimciler için yeni pedagojik yaklaşımları dikkate alma ihtiyacı yaratmıştır.

Yetenekli insanlar, sorunlu ortamlarla ve durumlarla etkili bir şekilde baş edebilmek için gerekli kapasiteye sahiptir. Yetenekli insanların sahip olduğu bu yeterliklerden bazıları; öz-yeterlik merkezli bir kapasiteye sahip yaşamak; nasıl öğreneceğini bilmek; yaratıcılık; yetkinlikleri kullanabilme yeteneği ve başkaları ile çalışma gibi yeterliklerdir. Tüm bu yeterlikler, bir hetagojik yaklaşım gerektirir.

Bir başka deyişle, hetagojik gereksinimin kurumsal ve bireysel olmak üzere iki boyutu vardır. Özellikle küreselleşme, kurumsal rekabeti giderek daha kaçınılmaz ve acımasız kılmaktadır. Bu nedenle yönetici ve öğretmen merkezli, geleneksel yönetim ve öğrenme yaklaşımları, örgütlerin rekabet yeterliğini yükseltmeye yanıt vermekten uzaktır. Hetagojik gereksinimin bireysel boyutuna bakıldığında ise yeni milenyum bireylerinin ayırt edici nitelikleri ve bu nitelikleri kazandırmada geleneksel öğretim yöntemlerinin yetersizliği görülmektedir. Y kuşağı bireyleri, eski kuşaklardan oldukça farklı özelliklerle sahiptir. Bu özelliklerin başında, bu kuşağın dijital medyanın cazibesi ile büyüyen ilk kuşak olması gelmektedir. Yine bu Y kuşağının daha önceki kuşak insanlarına göre daha akıllı ve yetenekli olduğunu söylemek, yanlış olmaz. Bu kuşağı bireyleri yüksek uyum ve güdülenmişlik düzeyine sahiptirler ve çoklu görev yapabilmektedirler (Adıgüzel ve ark, 2014, s.173; Lower, 2008'den alıntı).

Hetagojik yaklaşım, öğrenmenin esnek olması gerektiğini kabul eder. Öğretmen kaynakları sağlar, ancak öğrenci o dersi gerçek tasarımları, öğrenmeyi müzakere yoluyla alır (Kenyon& Hase, 2015). Hetagojinin yirmi birinci yüzyılda öğrenenlerin özellikle bireysel yeteneklerini geliştirme ihtiyaçlarına uygun olduğu düşünülmektedir. Hetagojinin yükseköğretim ve mesleki eğitim üzerindeki bir dizi etkileri tartışılmıştır (Hase & Kenyon, 2000).

Yine heutagojik öğrenme ortamı, yetenekli öğrencilerin gelişimini kolaylaştırır ve öğrenen yetkinliklerinin yanı sıra, öğrencinin öğrenme yetenek ve kapasitesinin geliştirilmesini vurgular.

Hetagoji bir "net-merkezli" teori adı olmuştur. İnternette yararlanmayı sağlar. Aynı zamanda uzaktan eğitim teknolojilerine uygulanabilen pedagojik bir yaklaşımdır. Yanı sıra

dijital çağ öğretme ve öğrenmesi için bir çerçeve olarak hizmet eder. Kuram, çıktığından bu yana e-öğrenme ortamlarında özellikle uygun olan pratik bir önerme haline gelmiştir. Son on yılda yapılan araştırmalar, yaklaşımın öğrenme yeteneğini artırma konusunda yararlı olabileceğini göstermiştir (<http://en.wikipedia.org/wiki/mHeutagogy>).

Uygulamada Heutagogy

Şu ana kadar yükseköğretimin Hetagoji'ye yanıtı isteksiz olmuştur. Bu Hetagoji'nin tam gelişmiş bir eğitim çerçeve uygulamasının pratik olmaması nedeniyle olabilir.

Pedagojik ve andragojinin ihtiyacını kabul etmekle birlikte, McAuliffe ve diğ. (2008) eğitimcinin çıkarılması halinde heutagogy kavramı onu akredite eden bir kurumdan yoksun kalır ve pratiği olmayan bir kavram haline gelir. Böyle olunca Heutagogy'yi öğrenci güdümlü değerlendirmenin bir markası olarak uygulamak, mümkün hatta makul değildir.

Avustralya'daki Western Sydney University, "öğrenci yönlendirilmişliğini" entegre eden programları yeniden tasarlayarak kendi öğretmen eğitimi programında Heutagojik yaklaşımı uygulayan kurumlara bir örnektir. Yaklaşım, kurs tasarımı içine sokulmuş, geliştirilmiş ve eğitim programı ile entegre edilmiştir. Bu yaklaşımın kullanılmasıyla, Üniversite aşağıdaki faydaları belirlemiştir:

Öğrenme ortamının karmaşıklığı için daha iyi hazırlanmış, daha yetenekli öğretmenler (öğrenenler), güven algılamaları artmış öğrenen, uygulama topluluklarına angaje olmuş öğrenci, akranlarla öğrenme süreçlerine katılan öğrenci, fikirleri sorgulama yeteneği gelişmiş öğrenciler ve öğrencinin yeteneklerinin daha da geliştirilmesi araştırmaları (Ashton&Newman, 2006, p. 829; Ashton&Elliott, 2008).

Canning ve Callan (2010), İngiltere'de üç yükseköğretim kurumunda heutagojik yaklaşım kullandıklarını rapor etmişlerdir. Araştırma bulguları, öğrenen kontrolünü, işbirlikçi yansımaya, öğrencinin benlik algısı ve mesleki gelişimi ve eleştirel düşünme ve yansımaya desteklediğini göstermektedir.

Yansıtıcı uygulamaların öğrencilerin öğrenme üzerinde daha fazla kontrol sahibi ve pratik durumlarda öğrendiklerini uygulamalarına yardımcı olduğu bulunmuştur. Yansıtma uygulamaları ve mesleki deneyimler, öğrencilerin öğrenmeye güdülenmelerine ve diğer öğrencilere bağlanmalarına ve yansıtıcı sürece devam etmelerine yardımcı olduğunu göstermiştir.

Öğrenciler, öz-farkındalık, özgüven, duygu, deneyim ve fikirlerin telaffuzu, grup tartışmalarına katılma, özyönelimli soruşturma yoluyla bağımsız fikirler geliştirme konusunda yetenek ve yetkinlik gösterdi.

Hetagoji ve Kilit Kavramlar

Hetagoji'de kilit kavramlar, çift döngülü öğrenme ve kendini yansıtmadır. Öğretmen merkezli öğrenmenin Hetagojiye dönüşümüne önemli bir katkı da çift döngülü öğrenmenin kavramsallaştırılması ile yapılmıştır (Argyris ve Schon, 1996). Çift döngülü öğrenmede öğrenenler, problemi ve onun eylem ve sonuçlarını düşünür. Yine öğreneneler, problem çözme sürecinin öğrencinin inanç ve eylemleri üzerine nasıl etki yaptığını yansıtarak düşünür. Çift döngülü öğrenme, öğrencilerin kişisel değerler ve varsayımlarını nasıl öğreneceğinin merkezine koyduğunda oluşur (Blaschke,2012). Çift döngülü öğrenme, kullanımda olan kuramlara, problemlere basit tepkiler veren tek döngülü öğrenme ile ilgili değerler ve varsayımlara bir meydan okumayı kapsar.

Çift döngülü öğrenme süreci içinde, öğrenciler tercih ettikleri öğrenme stilini seçmede daha bilinçli olurlar ve yeni öğrenme durumlarını kendi öğrenme stillerine kolayca adapte edebilirler. Böylece daha yetenekli öğrenci olurlar. Öğretmenler de kompleks ve değişen çalışma ortamları içindeki yetişkin öğrencileri ihtiyaçlarına doğru yönlendirirler.

Nasıl öğreneceğini bilen; yaratıcı; yüksek özyeterlilik sahibi; yetkinliklerini benzer olduğu kadar özgün durumlarda da uygulayabilen ve başkaları ile iyi çalışabilenler, yetenekli insanlardır. Yetenek bütünsel bir niteliktir. Yetenekli insanları geliştirme, Hetagoji kavramı ile tutarlı öğrenme için yenilikçi yaklaşımlar gerektirir. Bu süreçler öğretmen merkezli öğrenmekten çok nasıl öğreneceğini ve öğrenen olacağını öğrenmek üzerine odaklanır.

Hetagoji-Uzaktan Eğitimle İlişkisi

Hetagoji-Andragoji karşılaştırmasından elde edilen sonuç, heutagogy'nin andragojiden doğan ve onun bir uzaması olarak kabul edilen bir yaklaşım olmasıdır. Buna karşın, hetagoji, daha fazla tanımı ve değerlendirmeyi gerektirir.

Uzaktan eğitim, hem Hetagojik bir öğretim ve öğrenme yaklaşımı destekleyecek öğrenme ortamlarını oluşturmak için, hem de hetagoji'ye daha fazla araştırma katkısında

bulunmak için eşsiz bir konumda bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin hetagoji için çok uygun spesifik özellikleri:

Teknoloji: Teknolojinin uzaktan eğitim ile birliktelik ilişkisi, eğitimcilerin ortaya çıkan her yeni teknolojinin uzaktan eğitimin teori ve pratiği üzerindeki etkilerini dikkate almalarını gerektirir. Heutagoji'nin uzaktan eğitim teorisi olarak güvenilirliğini belirlemek için ek araştırma ve tartışma gerekli olmasına rağmen; uzaktan eğitimde yeni teknolojiler uygulamak için uygun bir teori olduğu söylenebilir.

Uzaktan eğitim öğrenci profili: Uzaktan eğitim geleneksel olarak, yetişkin öğrenciyi, kampüs tabanlı öğrencilere göre geniş yaşam deneyimi ve olgunluğu olan ve genellikle çalışan yetişkinleri hedefleyen; buna göre tasarlanmış, geliştirilmiş bir alandır. Uzaktan eğitim uygulaması tarihsel olarak Knowles'in andragojik teorisinden çok güçlü olarak etkilenmiştir. Andragojinin bir uzantısı olarak Hetagoji, yetişkin uzaktan eğitim için uygun bir teori olarak düşünülebilir.

Öğrenci özerkliği: Uzaktan eğitim, özerkliği hem gerektirir hem de destekler. Öğrenci becerisi bu yaklaşımın merkezindedir. Çünkü uzaktan eğitim öğrenme ortamlarında öğrenen özerkliği karakteristik olarak desteklenir. Bu yüzden de uzaktan eğitim hetagojik uygulamaları destekler. **Heutagogy ayrıca öğrencilerin kendileri için son derece değerli işler yaptıklarını kabul eder. Öğrenciler bunu keşif ve yansıtma yoluyla örgün eğitimdeki boşlukları doldurarak yaparlar (Parslow, 2010).**

Daha az olgun öğrenciler, daha çok eğitmen rehberliği ve daha çok yapılandırılmış derse ihtiyaç duyarken; olgun öğrenenler, daha az eğitmen kontrolü ve ders yapısına gereksinir ve öğrenmelerinde daha öz-yönelimli olabilir. Öğrenenlerin yüksek bilişsel gelişimi, eleştirel yansıtma ve özerklik, bu piramide entegre edilebilir.

Daha Az Olgun Öğrenciler	Olgun Öğrenenler
Daha Çok Öğretmen Kontrolü	Daha az öğretmen kontrolü
Daha Çok Yapılandırılmış Ders	Daha az yapılandırılmış ders
Daha Az Öz-Yönelimli	Daha çok öz-yönelimli
	Eleştirel yansıtma
	Öğrenen özerkliği

Web 2.0 ve Sosyal Medya Heutagogy nasıl etkinleştirir?

Web 2.0 ve sosyal medya, yüksek öğrenimdeki heutagogy hakkında yeni tartışmalar yaratan önemli bir rol oynamıştır. Web 2.0 Tasarım, heutagojik yaklaşımı, öğrencilere kendilerini yönlendirme ve eğitimde belirleyici olma konusunda destek verir. Bunu öğrencileri bireysel öğrenme deneyimlerinde pasif kalmak yerine aktif olmaya olanak sağlayarak yapar.

Sosyal medyanın anahtar sağlayıcıları (kolaylaştırıcı):

- Diğerleri ile bağlantılı olma
- Bireysel ve grup olarak bilgi keşfi ve paylaşım
- Gerekli kişisel bilgileri toplama ve uyarılama
- Öz belirlemeli öğrenme etkinliklerini destekleyen kolaylaştırıcıları da toplama ve uyarılama.

Buna ek olarak, Web 2.0; öğrenenin yaratıcılığı ile belirlenen içeriği, yaratıcılığı ve özerkliği desteklediği kadar; diyalog içinde yansıtmayı, etkileşimi, işbirliğini ve bilgi paylaşımını teşvik eder.

Web 2.0 araç ve servisleri öğrenenlere kendi öğrenme deneyimlerini yönlendirme ve belirleme fırsatı tanıyarak ve de bireysel öğrenme deneyimlerinde pasif roller yerine aktif roller almalarına olanak tanıyarak heutagojik yaklaşımı desteklemektedir [16]. Bu düşünceden hareketle heutagoji, sosyal ağlar ve yaşam boyu öğrenme kavramlarını açıklayabilmek için doğru bir bakış açısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Bozkurt, 2015).

Kendisini destekleyen teknolojik çerçeve ile birlikte Web 2.0,ile heutagogy, pedagojiyi şimdi ileri doğru pedagoji 2.0 olarak geliştirecektir:

Öğrenciler kendi öğrenme yollarından istediklerini kişiselleştirilerek öğrenmeye devam etmek için öz-yönelimlidir. Son araştırmalar sosyal medya kullanımının, öz-belirlemeli öğrenmeyi destekleyebilir olduğunu gösterdi.

• **Mobil Öğrenme:** Cochrane ve Bateman (2010) araştırması, mobil öğrenme işbirliği, veri ve kaynak paylaşımı ve yansıtıcı uygulamaları destekler olduğunu gösterdi. Mobil öğrenme kullanımının da, yansıtıcı uygulama kadar öğrenen-öğrenen etkileşiminde arttığı bulunmuştur.

Online araçlar, aktif öğrenme etkinliklerini sağlar. Aktif ğrenme ise öğrenen, çeşitli senaryolar etrafında kendini keşitme süreci yoluyla çalışır. Öğrenci tarafından içeriğin oluşturulması, öğrenme sürecine etkin katılım ve öğretici-öğrenen olarak grup birlikteliği ve çift döngülü öğrenme ile yansıtıcı uygulamalar, bunlara örnek olarak verilebilir. Bu rnekler, sosyal medyanın hetagojik unsurları destekleme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Hetagoji ve ğrenen Nitelikleri

Hetagoji, hem öğreneni biçimlendiren hem de öğrenenin eğitimin içeriği, yöntemi ve değerlendirmeyi belirleyen bir eğitim anlayışıdır. Bir başka ifadeyle, hetagojik bir eğitim anlayışının uygulanabilmesi için belli özellikleri gelişmiş bir öğrenen profiline gereksinim duyar; bu donanıma sahip bir ğrenci ile eğitimin daha etkili olacağı düşünülür. Yine Hetagojik bir eğitim anlayışı ile ğrenci de bu yönde gelişir. Hetagojik bir yaklaşımla öğrenmek, özerk ve “z-belirlemeli” ğrenci kapasitesinin varlığı ve bu yeteneğin gelişmesi ile olasıdır (Blashcke, 2012).

Bugün dünyada sürekli değişen ve karmaşık bir küresel bilgi ekonomisinden söz edebiliriz. İşte bu bilgi ekonomisi içinde yaşam boyu öğrenenler var olma savaşı vermektedirler. Yaşam boyu öğrenenlerin yeni durumlara uygulayabilecekleri etkili ve yaratıcı beceri ve yetkinliklere sahip olması önem kazanmaktadır. Bu yeteneklerin geliştirilmelerinde görev eğitimcilerindir.

z-belirlemeli öğrenmede, öğrencilerin yeterlilik ve yetenekleri kazanmaları önemlidir. Yetkinlik, kanıtlanmış bilgi ve beceri edinme yeteneği olarak anlaşılabilir. Yetenek, ğrenen yetkinliği içinde güven ile karakterize edilir. Yetenekli insanların sergilediği özellikler aşağıdaki gibidir:

1. zetkinlik: ğrenme sürecine sürekli yansıtılmak ve nasıl öğrenebileceğini bilmek için önemlidir.

2. İletişim ve takım çalışması becerileri: Başkaları ile iyi çalışma ve açık iletişimci olmak için gereklidir.

3. Yaratıcılık: Yetkinliklerini yeni ve yabancı durumlara esnek olarak uyarılama.

4. Pozitif değerlere sahip olma.

Öğrencilerin yetkin olması, bilgi ve becerilerin;

- a) Edinilmesini,
- b) Tekrar edilebilir olmasını
- c) Bilginin geri kazanılabilmesini gerektirmektedir.

Öğrenciler yetenekli olduğunda bilgi ve becerileri yeni durumlarda çoğaltılabilir. Yetenek kişinin yetkinliğinin geleceğe uzantısıdır.

Heutagogy öz-belirlemeli öğrenme ve uygulamalarının öğrenen yeterliklerinin geliştirilmesi alanına uygulanması ile oluşan bütüncül bir yaklaşımdır. Öğrenen yeterliklerinin geliştirilmesi, öğrenenin kendisi aracılığı ile olur. Bu temel araç, kendi deneyimlerinin bir sonucu olarak gerçekleşir.

Bugünün işyerleri artık yetenekli değil yetkin çalışanlar arıyorlar. Yetkin çalışanlar, yetenekli çalışanlardan farklı olarak farklı yeteneklere sahip olmakla kalımyorlar, kendilerini bir bütün olarak geliştirme becerisini (yetkinliğini) gösteriyorlar. Yetkinlik, yetenekleri başarıya ve ustalığa dönüştürülmesidir (Herie,2013).

Kaynakça

- Bozkurt A. (2015). Sosyal Ağlar ve Yaşam Boyu Öğrenme Deneyimi. Akademik Bilişim'15. XVII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. 4-6 Şubat 2015 Anadolu Üniversitesi.**
- Davis, L. and Hase, S. "The River of Learning in the Workplace". Australian Vocational Education Research Conference. (2001).
- Hase, S. (2015) Learner Defined Curriculum: Heutagogy and Action Learning in Vocational Training. Learning and Action Research Journal, 9(1), 81–92 <https://www.>**

[sit.ac.nz/documents/Publications/SITJAR%20AR%20edition%20A.pdf](https://www.sit.ac.nz/documents/Publications/SITJAR%20AR%20edition%20A.pdf) (erişilme tarihi: 31.05.2015).

Hase S. & Kenyon C. (2000). "From Andragogy to Heutagogy." <http://ultibase.rmit.edu.au/Articles/dec00/hase2.htm>

Hase S. & Kenyon C. (2003). *Heutagogy and developing capable people and capable workplaces: strategies for dealing with complexity*. Southern Cross University ePublications http://epubs.scu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1123&context=gcm_pubs

Hase S. & Kenyon C. (2007). *Heutagogy: A Child Of Complexity Theory*. *Complicity: An International Journal of Complexity and Education* Volume 4 (2007), Number 1 • pp. 111–118 www.complexityandeducation.ca

Kenyon C. & Hase, S. (2015). *Moving from andragogy to heutagogy in vocational Education*. Learning and Action Research Journal, 9(1), 81–92 Ulti-BASE In-Site, December. <https://www.sit.ac.nz/documents/Publications/SITJAR%20AR%20edition%20A.pdf> (erişilme tarihi: 31.05.2015).

McAuliffe M., Hargreaves D., Winter A., Chadwick G., **Does Pedagogy Still Rule?** 19th Annual Conference of Australasian. 2008.

Association for Engineer Education, 7-10 December 2008,

Parslow G. R. (2010). **Multimedia in Biochemistry and Molecular Biology Education** **Commentary: Heutagogy, the Practice of self-Learning**. Biochemistry And Molecular Biology Education Vol. 38, No. 2, pp. 121, 2010

<http://en.wikipedia.org/wiki/Heutagogy> (erişilme tarihi: 31.05.2015).

<http://www.encyclo.co.uk/meaning-of-Heutagogy> (erişilme tarihi: 31.05.2015).